

larını güçlendirmek amacıyla “baladur” (be-lâzür) ağacının meyvesinden yapılan bir şerbetten çok miktarda içtikleri için ciddi biçimde rahatsızlandıkları nakledilmiştir (a.g.e., IX, 26). Öte yandan Tayâlisî'nin, rivayetlerindeki hataları düzeltmek amacıyla kendisine ve başkalarına ait (DîA, III, 89) yazılı metinleri kullandığı bilinmektedir (meselâ bk. İbn Adî, III, 1127-1128). Onun rivayetleri Buhârî'nin *el-Câmi'u's-şahîh*'i dışında *Kütüb-i Sitte*'de ve diğer birçok eserde yer almıştır. Zehebî'ye göre Buhârî, Tayâlisî'nin akranı pek çok âlimden hadis öğrendiği için onun rivayetlerine ihtiyaç duymamış, *el-Câmi'u's-şahîh*'te sadece bir rivayetiyle istihadda bulunmuştur (*A'lâmü'n-nübelâ*?, IX, 383-384).

Eserleri. 1. *el-Müsned**. Türünün ilk örneği sayılan bu eserde 2890 hadis vardır. Tayâlisî'nin rivayet ettiği bildirilen on binlerce hadise nisbetle *el-Müsned*'in hacminin bu kadar küçük oluşu çağdaş müelliflerin bazı yorumlarına yol açmıştır. Bu çerçevede ortaya atılan ve *el-Müsned*'in hacminin aslında çok daha geniş tutulduğu, ihtiva ettiği mevkuf ve maktû hadislerin sonradan çıkarılmış olabileceği şeklindeki varsayım (*EP*² [İng.], X, 399) somut bir veriye dayanmadığı gibi müsned türünün mantığına da kısmen aykırıdır. Çünkü sahâbe isimlerine göre düzenlenen bir müsnedde mevkuf ve maktû rivayetlerin sayısının merfûlara göre çok daha fazla olması beklenemez. Muhammed Abdülmuhsin et-Türkî, eserin ilk iki neşrinde (Haydarâbâd 1321/1903; Beyrut 1406/1985) kullanılmayan yazma nüshaları da dikkate alarak hazırladığı yayımda (I-IV, Cîze 1419-1420/1999) eksikleri gidermiş, hadislerin sıhhat derecesini ve kaynaklarını göstermiş, eserin sonuna ayrıntılı fihristler eklemiştir. Ahmed b. Abdurrahman es-Sââtî ilk neşri esas alıp *el-Müsned*'i konularına göre tasnif edip *Minhatü'l-ma'bûd fi tertîbi Müsnedi't-Ṭayâlisî Ebî Dâvûd* adıyla yayımlamışsa da (I-II, Kahire 1372-1373/1952-1953; I-II, Beyrut 1400/1980) ilk neşirde bulunmayan sekiz sahâbiye ait hadisleri Ahmed b. Hanbel'in *el-Müsned*'inden tamamladığı için eleştirilmiştir (*Müsned*, Muhammed b. Abdülmuhsin et-Türkî, neşredenin girişi, I, 57). Robert Marston Speight, eserdeki hadis metinlerini eserin yazıldığı dönemin şifahî nakil kültürünü yansıtan edebî özellikleri açısından incelediği bir doktora tezi hazırlamış (*The Musnad of al-Tayalisi-A Study of Islamic Hadith as Oral Literature*, Hartford 1970; içeriği için bk. *Dissertation Abstracts International*, XXXI, 6151-6152), ayrıca bu te-

zin bir bölümünü oluşturan *el-Müsned*'deki Ehl-i kitap'la ilgili hadisleri bir makalesinde ele almıştır (“Attitudes toward Christians as Revealed in the Musnad of Al-Tayâlisî”, *MW*, LXIII/4 [1973], s. 249-268). 2. *Ma'rîfetü süyûhi Şu'be*. Zehebî tarafından Tayâlisî'ye nisbet edilen eserin VI. (XII.) yüzyılda mevcut olduğu (*Târîhu'l-İslâm*, s. 404; a.mlf., *A'lâmü'n-nübelâ*?, XIX, 458) ancak günümüze ulaşip ulaşmadığı bilinmemektedir. Tayâlisî'ye izâfe edilen *Ma'rîfetü'l-evkât* (*İzâhu'l-meknûn*, II, 512; *İstidrâkât*, VIII, 112) ve *Fezâ'ilü'l-enşâr* (*İzâhu'l-meknûn*, II, 195; *İstidrâkât*, VI, 90) gibi eserler hakkında da bilgi bulunmamaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Tayâlisî, *Müsned* (nşr. Muhammed b. Abdülmuhsin et-Türkî), Cize 1419-20/1999, I-IV; ayrıca bk. neşredenin girişi, I, 19-21, 49-62; a.e., Beyrut 1406/1985; ayrıca bk. neşredenin notu, s. 392; İbn Ebû Hâtîm, *el-Cerh ve't-ta'dil*, IV, 112; İbn Adî, *el-Kâmil*, III, 1127-1129; Ebû Nuaym el-İsfahânî, *Zikru aḥbâri İsbahân* (nşr. S. Dederling), Leiden 1931, I, 82; Hatîb, *Târîhu Bağdâd*, IX, 25-28; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*?, VII, 95; IX, 378-384; XII, 592; XIX, 458; a.mlf., *Târîhu'l-İslâm: sene 501-510/511-520*, s. 404; a.mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, I, 350; Ebû'l-Fidâ İbn Kesîr, *el-Bidâye ve'n-nihâye* (nşr. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türkî), Cize 1419/1998, XIV, 578; *Keşfü'z-zunûn*, II, 1679; *İzâhu'l-meknûn*, II, 195, 512; *İstidrâkât 'alâ Târîhi't-türâsi'l-Arabî* (nşr. Hüseyin b. Kâsım b. M. en-Nuaymî – Hamza b. Hüseyin b. Kâsım en-Nuaymî), Cide 1422, VI, 90; VIII, 112; *Dissertation Abstracts International*, XXXI, Ann Arbor 1971, s. 6151-6152; A. J. Wensinck, “Tayâlisî”, *İA*, XII/1, s. 68; G. H. A. Juynboll, “al-Tayâlisî”, *EP*² (İng.), X, 399; M. Yaşar Kandemir, “Amr b. Merzûk”, *DîA*, III, 89; Kâmil Çakan, “İbnü'l-Furât”, a.e., XXI, 44.

HALİT ÖZKAN

TAYFÜRİYYE

(الطيفورية)

Bâyezîd-i Bistâmî'ye
(ö. 234/848 [?])
nisbet edilen
bir tasavvuf cereyanı
(bk. BÂYEZİD-i BİSTÂMÎ).

TAYLAND

Asya'nın güneydoğusunda ülke.

- I. FİZİKİ ve BEŞERİ COĞRAFYA
- II. TARİH
- III. ÜLKEDE İSLÂMİYET

1939 yılına kadar ve 1945-1949 yılları arasında Siyam olarak adlandırılan ülke bu tarihten itibaren Tayland (Tai = “özgür insanlar”, land = “ülke”) adını almıştır. Res-

mî adı Tayland Krallığı, yüzölçümü 513.000 km², nüfusu 61 milyon (2007), başşehri Bangkok (6.000.000, 2010 başı tah.), diğer önemli şehirleri Samut Prakan (455.000), Nonthaburi (410.000), Udon Thani (230.000), Chon Buri (203.000) ve Nakhon Ratchasima'dır (201.000). Ülkenin batısında Andaman denizi, batı ve kuzeybatısında Myanmar, kuzeydoğusunda Laos, güneydoğusunda Kamboçya, güneyinde Malezya ve Tayland (Siyam) körfezi yer alır.

I. FİZİKİ ve BEŞERİ COĞRAFYA

Genellikle yüzey şekilleri silik olan Tayland'ın merkezî kısmı alçak, kenarları daha yüksektir; yükselti güneyden kuzeye doğru gidildikçe artar. Yüksek alanlar daha çok jeolojinin birinci zamanına ait yaşlı kireç taşlarından (kalker) meydana gelmiştir. Buna karşılık alçak alanlarda eski ve yeni alüvyonlu alanlar belirir. Myanmar sınırından Malakka yarımadasına kadar Dawna dağları uzanır. Daha güneydeki dağlar Tenasserim adıyla bilinir. Dawna dağları üzerinde Doi Inthanon (büyük dağ) ülkenin en yüksek zirvesini oluşturmaktadır (2576 m.). Tayland arazisinde kireç taşları geniş yer tutar. Bu kayaçların kimyasal ayrışması sonucunda çok sayıda dolin (koyak) ve mağara gibi ilgi çekici yer şekilleri ortaya çıkmıştır. Dawna dağlarının doğusunda en önemlileri Ping, Wang, Yom ve Nan olan kolların birleşerek meydana getirdiği Chao Phraya ile (230 km.) yine onun bir kolu olan Dong Phraya Yen'in suladığı Phraya düzlükleri yer almaktadır. Bu düzlüklerin deniz seviyesinden yükseltisi fazla değildir (Chao Phraya'nın kuzeyinde yükselti sadece 23,5 metredir). Söz konusu akarsular Tayland körfezine dökülmeden verimli bir delta oluşturur. Nüfusun önemli bir kısmının toplandığı ve başşehir Bangkok'un da bulunduğu bu ova tektonik açıdan çok aktiftir. Verimli alanın doğusunda Phetchabun dağları adıyla bilinen bir eşikten sonra Korat platosuna geçilir. Phetchabun dağlarının güneyinde yükselti 1300 m. dolayında iken kuzeyde 2300 metreyi aşar. Korat platosu, Tayland-Laos sınırının bir bölümünü meydana getiren Mekong nehrinin kolları tarafından parçalanmıştır. İrili ufaklı birçok adanın bulunduğu Tayland'da üç adanın büyüklüğü 200 km²'nin üzerindedir. Phuket (543 km²) adası Andaman denizinde, Samui (240 km²) adası Malakka yarımadasının Tayland körfezine bakan kesiminde, Chang (219 km²) adası Tayland körfezinin güneydoğusunda yer almaktadır. Tayland'da çeşitli büyüklükte doğal göller vardır. Malakka yarımadasının Tay-

TAYLAND

land körfezine bakan kesiminde dar bir boğazla denize bağlanan Thale Sap Sonkla ülkenin en büyük gölüdür (1040 km²). Beung Boraphet (130 km²) ve Nong Han (125,2 km²) diğer büyük göllerdir.

Tayland'da tropikal muson iklimi hâkimdir. Ülkenin büyük kesiminde mayıs ayından eylüle kadar sıcak güneybatı musonları Hint Okyanusu üzerinden bol yağış getirir. Kasımdan mart sonuna kadar daha az yağışa yol açan kuru ve ılık kuzeydoğu musonları etkilidir. Genellikle aralık en az yağış alan aydır. Kasım-şubat döneminde kuzeye doğru çıkıldıkça sıcaklıkların daha düşük olduğu, güneyde ise mevsimler arasındaki farkın azaldığı -Malakka yarımadasında daima sıcak ve nemli bir iklim- görülmektedir. Sıcaklıklar 20-37°C arasındadır. Phraya düzlüklerinde yağış 1400-1200 mm. iken Dawna dağlarının doğusundaki alçak alanlarda zaman zaman 1200 milimetrenin altına iner. Buna karşılık kuzeyde Myanmar sınırına yakın kesimlerde doğuda Laos sınırına yakın yerlerde 1600 milimetrenin üzerindedir ve Malakka yarımadasının batıya bakan kesimlerinde 2000 milimetrenin üzerine çıkar.

Zengin bitki örtüsüne sahip olmasına rağmen özellikle son yüzyılda insanların tahribatı yüzünden ormanlar Tayland topraklarının sadece % 25'inde kalmıştır. Tropikal iklim ve farklı yükseltiler bitki örtüsünün çeşitliliğine yol açar. Bu bitki örtüsü tropikal ormanlardan oluşur. Ülkenin kuzeydoğusundaki Korat platosunda kurak dönem sebebiyle savan ormanları adı verilen ağaç toplulukları ortaya çıkar. Tayland, Cycadaceae ailesinin günümüzdeki tek temsilcisi olan Cycas cinsine ait bazı bitki türlerini barındıran Asya ülkelerinden biridir. Endemik (yerel, bölgesel) bitki sayısı fazla değilse de ülke florasına yaklaşık 11.500 dolayında damarlı bitki kayıtlıdır. Chao Phraya vadisinde tarımsal etkinlikler dolayısıyla büyük ölçüde doğal bitki örtüsü tahrip edilmiştir. Kıyı kesimlerinde, özellikle Malakka yarımadasının batısındaki gelgit bölgelerinde tuzlu sulara direnç gösteren ağaç ve çalılardan oluşan mangrov ormanları (sürekli yeşil kalan orman) yaygındır. Chao Phraya ve kolları boyunca uzanan taşkın alanları ise yoğun otu vejetasyonla kaplıdır. Ancak bu alanların büyük ölçüde tarıma ayrılması bazı hayvan türlerinin ortadan kalkmasına sebep olmuştur. Bunun en belirgin örneği, son bireyi 1938'de öldürülen Tayland'ın endemik hayvanlarından Rucervus schomburgkidir (bir geyik türü). Tayland faunası içinde 265 memeli hayvan, 338 sürüngen ve

103 amfibi türü yer alır; bunlardan bazılarının nesli tehlike altında kabul edilmektedir.

Birleşmiş Milletler verilerine göre Tayland'ın 1950 yılında 20 milyon dolayında olan nüfusu 1965'te 30 milyonu, 1975'te 40 milyonu, 2000 yılında 60 milyonu aşmıştır. Nüfusun % 75'i Tay, % 14'ü Çin, % 4'ü Malay kökenlidir ve büyük kesimi Budist olup (% 94,6) müslümanların oranı % 4,6, hristiyanların % 7, diğerlerinin % 1 düzeyindedir. Tayland Doğu ve Güneydoğu Asya'nın ekonomisi gelişmiş ülkeleri arasında yer almaktadır. 1960'lı yıllarda gayri sâfi millî hâsıladan tarımsal üretimin oranı % 31,5, sanayi % 19,7 ve hizmet sektörü % 48,8 iken 2000 yılında tarımın payı % 11,4 ve hizmetlerin payı % 45,5'e düşmüş, sanayinin payı ise % 43,1'e çıkmıştır. Coğrafi şartlar tropikal ve subtropikal ürünlerin yetiştirilmesine imkân tanımaktadır. Nüfusun yaklaşık yarısı geçimini tarımsal faaliyetlerden sağlar. En önemli ürünler pirinç, mısır ve şeker kamışıdır. Tayland dünyanın önde gelen pirinç üreticileri arasındadır. Çeltik tarımı yapılan toprakların çok önemli bir kısmının yer aldığı ülkenin kuzeydoğusundaki üretim alanlarından toplam pirincin yaklaşık % 40'ı elde edilir. Tayland'ın kuzeyinde soya fasulyesi, mungbean (bir cins fasulye) ve tütün, doğusu ile güneyinde tropikal meyveler ve kauçuk en çok yetiştirilen ürünlerdir.

Tayland'ın dış ticaretinde zaman içinde bazı değişimler meydana gelmiştir. 1990 yılında en fazla ihraç edilen mallar listesinde üst sıralarda yer alan tarımsal ürünler yerini 2000 yılında büyük ölçüde otomotiv ve diğer sanayi ürünlerine bırakmıştır. Ayrıca ülkede başta tekstil sanayii olmak üzere dünyanın tanınmış markaları için üretim yapılmaktadır. 2008 yılında temel imalat sanayi ürünleri ihracatı toplam ihracatın % 75'ini oluştururken ithalâta ham madde ve yarı mâmül maddelerle (% 40-43) temel mallar (% 24-28) ön sıradadır. Tayland'ın en çok ithalât ve ihracat yaptığı ülkeler Amerika Birleşik Devletleri, Japonya, Çin ve Malezya'dır. Dünyanın en önde gelen karides üreticisi olan Tayland'da üretilen kültür karidesinin % 90'ı ihraç edilir.

Başlıca yer altı kaynakları florit, jips, kurşun, linyit, doğal gaz, kalay ve tungsten olan Tayland, Kanada'dan sonra en büyük jips ihracatçısı ülke durumundadır. Ülkenin topografik özellikleri ulaşım sisteminin gelişmesine imkân sağlamıştır. Yaklaşık 4000 kilometrelik dar demiryolu hattı karayolu ulaşımına destek vermektedir. Ayrıca 4000 kilometreye yaklaşan uzunluğu ile kara içi su yolları da ulaşım için kullanılmaktadır. Bangkok, Laem Chabang, Pattani, Phuket, Sattahip, Si Racha ve Songkla ülkenin başlıca limanları; Don Muang, Suwennabhumi, Chiangmai, Hat Yai

Tayland'ın başşehir Bangkok'tan bir görünüşü

ve Pattani ise başlıca havaalanlarıdır. Tayland turizm gelirleri açısından şanslı sayılabilir. Phuket adası, Bangkok, ülkedeki tarihî şehirler ve doğal güzellikler turistler için başlıca çekim merkezlerini oluşturmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

J. Rigg – P. Stott, “The Rise of the Naga: The Changing Geography of South-East Asia 1965-90”, *The Changing Geography of Asia* (ed. G. P. Chapman – K. M. Baker), London 1992, s. 82; A. Gupta, “Landforms of Southeast Asia”, *The Physical Geography of Southeast Asia* (ed. A. Gupta), Oxford 2005, s. 50-52; a.m.f., “Rivers of Southeast Asia”, a.e., s. 74-75; R. Dudal, “Soils of Southeast Asia”, a.e., s. 103; R. T. Corlett, “Vegetation”, a.e., s. 108, 111-112; D. Gillieson, “Karst in Southeast Asia”, a.e., s. 169-170; *Toward a Knowledge Economy in Thailand* (The World Bank), Washington 2008, s. 13-16; *Thailand: Making Transport More Energy Efficient* (The World Bank), Bangkok 2009, s. 6; G. Murata – E. Matsumoto, “I. Natural Vegetation and Physiography of the Central Plain of Thailand”, *Southeast Asian Studies*, XII/3 (1974), s. 280; K. D. Hill – S. – L. Yang, “The Genus *Cycas* (Cycadaceae) in Thailand”, *Brittonia*, LI/1 (1999), s. 48-73; A. Thapinta – P. F. Hudak, “Pesticide Use and Residual Occurrence in Thailand”, *Environmental Monitoring and Assessment*, LX (2000), s. 104-105; P. Stott, “Combustion in Tropical Biomass Fires: A Critical Review”, *Progress in Physical Geography*, XXIV/3 (2000), s. 372; M. Krongkaew – N. Kakwani, “The Growth-Equity Trade-Off in Modern Economic Development: The Case of Thailand”, *Journal of Asian Economics*, XIV (2003), s. 738; J. F. Maxwell, “A Synopsis of the Vegetation of Thailand”, *The Natural History Journal of Chulalongkorn University*, IV/2, Bangkok 2004, s. 20-21; S. Kiatpathomchai v.dğr., “Investigating External Effects of Shrimp Farming on Rice Farming in Southern Thailand: A Technical Efficiency Approach”, *Paddy and Water Environment*, VI/3 (2008), s. 319.

MERAL AVCI

II. TARİH

Tarih öncesi devirlerden itibaren insan hayatının olduğu bilinen bugünkü Tayland topraklarında XIII. yüzyıla kadar Tay, Mon, Khmer ve Malay kökenli topluluklar yaşamaktaydı ve bunlar küçük krallık yönetimleri altında Khmer İmparatorluğu'na bağlıydı. Çin'in orta ve güney kesimlerinde dağınık halde bulunan Tay toplulukları, kuzeyden güneye göç edip XII. yüzyıl öncesinde Chiengmai'nin güneydoğusuna ve Lamphun'a yerleştiler; din olarak Budizm'i benimsediler ve Sri Indradit liderliğinde Sukothai'de devletleşme sürecine girdiler. Budist Sukothai Krallığı diye bilinen bu ilk Tay devleti 1238'de Angkor'u alıp gücünü arttırdı. XIII. yüzyılın sonlarına doğru Khmer İmparatorluğu'nun zayıflamasıyla Sukothai Krallığı çevresindeki Tay topluluklarını

yönetimi altında birleştirerek iyice güçlendi ve kuzeydeki Çin imparatorlarıyla iyi ilişkiler kurdu. Kral Rama Khamheng döneminde (1275-1317) Sukothai Krallığı idarî, hukukî ve içtimâî alanda önemli yapılanmalar gerçekleştirdi. Khmer ve Mon alfabesinden uyarlanan bir Tay alfabesi meydana getirildi. Kubilay Han'ın Çin-Moğol askerî yapısı benimsenip güçlü bir ordu teşkil edildi. Ancak Kral Khamheng'in ölümüyle birlikte Sukothai Krallığı zayıflamaya başladı; yerine, Chao Phraya vadisine ve Tayland körfezine daha yakın yerde olan güneydeki Ayutthaya merkez olmak üzere 1350'de Rama Dhipati tarafından Ayutthaya Krallığı kuruldu.

Chao Phraya nehrinin etrafında Menam bölgesinde kurulan bu yeni devlet önce Sukothai'nin topraklarını, ardından zamanla kuzeydeki Lanna'yı ve diğer küçük Tay şehir devletlerini egemenliği altına aldı. Batıda Bengal körfezindeki Tenasserim sahillerine kadar sınırlarını genişletti. Kral II. Boromoraja yönetiminde 1432'de doğudaki Angkor alındı. Kral Trailok devrinde (1448-1488) yüksek rütbeli görevlilere toprak tahsis edilerek ülkede feodal bir idarî yapı oluşturuldu ve sarayda veliahtlık sistemi başlatıldı. Yabancı tüccarların ülkeye sık sık uğramasıyla birlikte ülkede ekonomik hayat gelişti. Ayutthaya Krallığı, XVI. yüzyıl boyunca güneyden Malaka'yı denetimi altına alan Portekizliler ve batıdan Burma Toungoo hânedanının tehdidiyle karşılaştı. 1540'larda Ayutthaya'nın batıdaki topraklarını ele geçiren Burmalılar 1549'da başşehir Ayutthaya'ya saldırdılar. 1569 yılında ikinci büyük saldırı neticesinde Ayutthaya, Burma'nın üstünlüğünü kabul etmek ve ona vergi ödemek zorunda kaldı. Bir süre Burma'nın siyasal ve kültürel etkisi altında kalan ülkeyi 1590 yılında tahta çıkan Narasuen kurtardı ve Ayutthaya'yı tekrar kuvvetlendirdi. Yakın komşuları, Çin, Hindistan, İran ve Arap yarımadası gibi bölgelerle ticarî faaliyetlerini sürdüren Ayutthaya, Asya'da müslüman tüccarların sıkça uğradığı en önemli ticaret merkezlerinden biri haline geldi. 1554'te F. Mendes Pinto adlı bir Portekizli Cizvit papazının yazdığına göre o dönemde başşehirde din âlimlerinden, Türk ve Araplar'dan oluşan 30.000 civarında müslüman nüfus yaşamakta ve şehirde yedi cami bulunmaktaydı. XVI. yüzyılın ilk yıllarından itibaren başta Portekizli ve Fransız tüccarlar olmak üzere Avrupalı tüccarların uğradığı bir merkez olan Ayutthaya XVII. yüzyıl boyunca Avrupalı ticaret şirketlerine açık bir politika izledi; Portekiz-

li, Hollandalı, Fransız ve İngiliz tüccarlar Ayutthaya Krallığı ile ticarî ilişkiler kurmaya çalıştı. Özellikle Kral Narai döneminde (1657-1688) Avrupalı tüccarlar ve görevliler sarayda etkili duruma geldi. Gerek müslümanlar gerekse Avrupalılar Ayutthaya sarayında bakanlık ve danışmanlık gibi üst düzey görevlere kadar yükseldiler. 1688 yılından sonra ülkedeki yabancıların etkisi giderek azaldı. XVIII. yüzyılda bozulmaya başlayan Ayutthaya sarayının 1767'de Burmalılar'ın işgaline uğraması üzerine Kral Taksin krallık merkezini on beş yıl süreyle Thonburi'ye taşımak zorunda kaldı; fakat Taksin, General Chao Phraya Chakkri liderliğindeki muhalif bir saray grubu tarafından tahttan indirilerek idam edildi. Chao Phraya Chakkri 1782'de Kral I. Rama unvanıyla tahta çıktı ve halen devam eden Tayland Chakkri hânedanlığını başlattı.

Krallığın idarî merkezini yeni başşehir olarak kurulan Bangkok'a taşıyan I. Rama burada yeni saraylar ve tapınaklar yaptırdı. Kral II. Rama döneminde (1809-1824) sınırlarını genişleten Tayland din, edebiyat ve sanat yönünden gelişimini sürdürdü, ancak Tenasserim'i Burma'dan geri alamadı. III. Rama devrinde (1824-1851) İngilizler'e bazı imtiyazlar verip gücünü korudu. 1826'da Sir Henry Burney'in çabalarıyla imzalanan bir ticaret antlaşmasıyla İngilizler, Tayland'dan sınırlı ticaret hakları elde etti. IV. Rama döneminde (1851-1868) Tayland'da modernleşme ve reform sürecine girildi. Batılı devletlerin bölgedeki temsilcileriyle imzalanan ticaret antlaşmalarıyla dış ticarete, vergilerin ve gümrük harçlarının toplanmasında ve hukuk alanında yabancılar bazı imtiyazlar tanımakla birlikte Avrupa sömürgeciliğinden uzak durulmaya çalışıldı. Ulaşım ve eğitim alanlarında, özellikle askerî eğitimde yabancı danışmanlar dönemi başladı. Oğlu Chulalongkorn (V. Rama) devrinde (1868-1910) Tayland güneyden ve batıdan İngilizler'in, doğudan Fransızlar'ın saldırısıyla karşı karşıya kaldı. 1909'da Anglo-Siyam Antlaşması gereğince güneydeki Kelantan, Kedah, Perlis ve Trengganu adlarındaki dört Malay sultanlığı İngilizler'e terk edildi. Ancak aynı antlaşmayla ülkenin güneyinde Malaylı müslümanların yaşadığı Satun ve Patani bölgeleri Tayland'a bırakılarak bugünkü Malezya-Tayland sınırı oluşturuldu. Böylece XIX. yüzyıldan itibaren güçlü hükümdarların yönettiği Tayland Krallığı doğudaki Mekong bölgesini Fransızlar'a, batıda Burma'daki Shan bölgesiyle güneydoğu Malay bölgelerini İn-